

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 44 - FEBRUARI 2019

[nl](#) [fr](#) [en](#)

CONFERENTIEZAAL

U bent op zoek naar een goed uitgeruste en centraal gelegen zaal voor uw conferenties, seminars ?

Ontdek welke mogelijkheden we u kunnen voorstellen. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/location_nl.php)

UITNODIGING

Afspraak in het CegeSoma op 20 maart 2019 van 12u30 tot 14 u. voor de tweede 'Ontmoeting Publieksgeschiedenis' : een conferentie en debat over de impact van de Eerste Wereldoorlog in koloniale context met Anne Cornet en Enika Ngongo. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3844)

ONDERZOEKSBEURS EHRI

Interview met een Zweedse onderzoeker over zijn studie over de herinnering van oud-strijders van de Waffen-SS : hun verhalen en hun legitimering. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3842&pag0nbr=83&pagofs=0)

VERJAARDAGEN 2019

Een feestjaar rond de 50ste verjaardagen van het CegeSoma en van het BTNG alsook de 75ste verjaardag van de bevrijding van Brussel. Ontdek de activiteiten, de evenementen en de voorziene boekpublicaties. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3847)

Zaalverhuur

Bent u op zoek naar een vergaderzaal in een prachtig Art Deco / Art Nouveau gebouw op een steenworp afstand van het Zuidstation?

De conferentiezaal van het CegeSoma is de ideale plek om uw evenementen, conferenties, internationale bijeenkomsten, workshops, ... te organiseren.

Deze zaal van 120m² is volledig modulair en biedt plaats aan maximaal 80 personen. De zaal is uitgerust met projectieapparatuur, twee vertaalcabines, een laptop en microfoons.

Tarieven 2019

- Huurprijs zaal: 360 € voor een dag en 200 € voor een halve dag.
- Extra schoonmaakkosten: 70 €
- Koffiepauzes: 5 € per persoon/koffie
- Catering: op kosten van de huurders van de zaal. In de buurt zijn verscheidene cateringmogelijkheden beschikbaar. Wij kunnen u hierover adviseren, evenals over overnachtingsmogelijkheden in de omgeving.
- Het onthaal van de deelnemers (controleren van inschrijvingen, uitdelen van folders) valt onder de verantwoordelijkheid van de huurders van de zaal. Het CegeSoma kan daar op verzoek voor zorgen.

De zaal kan van maandag tot vrijdag van 9 tot 17 uur worden gehuurd. Dit tijdschema kan, op verzoek, worden verlengd indien nodig.

Voor een bezoek ter plaatse of een vrijblijvende offerteaanvraag kunt u contact opnemen met: isabelle.ponteville@arch.be - 02/556.92.11.

Tweede bijeenkomst Publieksgeschiedenis

CegeSoma, 20 maart 2019 (12u30 – 14 u.)

'De impact van de Eerste Wereldoorlog in koloniale context'

Lezing met debat (in het Frans) : Anne Cornet en Enika Ngongo

Met het einde van de herdenkingen van de Eerste Wereldoorlog is één ding duidelijk geworden: de overzeese kolonies, die een belangrijke rol speelden in het conflict, bleven onderbelicht tijdens de vele evenementen van de afgelopen vier jaar.

Op 20 maart geeft het CegeSoma het woord aan twee historici en Afrika-specialisten, die zullen spreken over de periode van de Eerste Wereldoorlog zelf en over de impact ervan op de lokale bevolking.

*'Nyanza. Een bezoek van een Koninklijk Commissaris'.
Fotograaf Ernest Gourdinne, Office colonial, © Collection
MRAC Tervuren, Foto AP.0.1.7180.*

Duitse voorgangers.

Kort na het uitbreken van de oorlog in Belgisch Congo dachten de Ministers van Koloniën en Buitenlandse Zaken in ballingschap, al na over de eventuele aanwinsten die België zou kunnen verkrijgen door zijn militaire betrokkenheid in Afrika. Het plan was om naburige gebieden in Duits Oost-Afrika te veroveren zodat deze tijdens de naoorlogse onderhandelingen konden ingeruild worden voor gebieden aan de Atlantische Oceaan.

België kon echter in 1919 enkel Rwanda en Urundi als mandaatgebieden verkrijgen.

Wat was er gebeurd dat de ambities zo getemperd waren ?

In Rwanda werd het einde van de oorlog gekenmerkt door enkele jaren van militaire bezetting en een bestuurlijk systeem dat als indirect werd voorgesteld, maar in realiteit sterk beïnvloed was door het model van Belgisch Congo. De lokale machthebbers kregen nieuwe opdrachten of werden helemaal verwijderd uit hun machtspositie.

Nieuwe vormen van verplichtingen en arbeidsdiensten werden opgelegd aan de bevolking, wat leidde tot een veel sterkere vorm van kolonisatie dan die van de

'Het Belgisch leger voerde vier glorieuze Afrikaanse campagnes uit'

Brussel, Imprimerie-Lithographie Ch. Bullens & Cie,
©collection MRAC Tervuren, HO.1981.1.148.

Onze gasten :

Anne Cornet is senior onderzoeker bij het Koninklijk Museum voor Midden Afrika en gastdocent aan de Universiteit Namen. Zij is de auteur van diverse boeken en artikelen over de sociale- en visuele geschiedenis van de kolonisering in Centraal Afrika.

Enika Ngongo is doctoraatsonderzoeker hedendaagse geschiedenis aan de Universiteit van Saint-Louis, Brussel.

Ze is medewerker van het *Centre de recherches en histoire du droit, des institutions et de la société (CRHIDI)* en werkt aan een doctoraat over Belgisch Congo tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Deze bijeenkomst (in het Frans) vindt plaats in de conferentiezaal van het CegeSoma (Luchtvaartsquare 29 – 1070 Brussel) en wordt gevolgd door een debat.

Gelieve vooraf in te schrijven: isabelle.ponteville@arch.be of 02.556.92.11 **met de vermelding of u graag een lichte lunch* wenst + welk broodje u kiest (5 euro op voorhand te betalen op de rekening van het CegeSoma: IBAN: BE12 6792 0045 0092 - BIC: PCHQBEBB + met de vermelding van uw naam en voornaam).**

* Keuze 1: bio fluitbrood, rozijnen, walnoten en brie (+plat water, spuitwater of sinaasappelsap);

* Keuze 2: bio briochebrood, ham, mimosa eieren en sla (+plat water, spuitwater of sinaasappelsap).

U mag gerust andere geïnteresseerden meevragen.

◀ Terug ▶

EHRI-beursonderzoek over de Europese Waffen-SS-veteranen

Een interview met Steffen Werther (Instituut voor hedendaagse geschiedenis – Universiteit van Södertörn / Zweden), *EHRI-fellow* bij het CegeSoma van 4 tot 15 februari 2019.

CegeSoma: Kan u kort uw lopende onderzoek toelichten ? Waarom was het eigenlijk belangrijk voor u om onderzoek te doen in België ?

S. Werther: Mijn project gaat over het herinneringsbeleid van de Europese *Waffen-SS* –veteranen en over de nalatenschap van de *Waffen-SS* bij diverse sympathisanten en bewonderaars van de volgende generaties. Ik leg de focus op de decennia onmiddellijk na de val van de Sovjet-Unie en had mij tot dusver geconcentreerd op groepen uit Duitsland, Noorwegen en Denemarken. Daar wilde ik de Vlaamse casus nog aan toevoegen. Ik maak bovendien gebruik van bronnenmateriaal uit diverse landen en werk samen met onderzoekers die gelijkaardige vraagstukken onderzoeken in Wit-Rusland, Oekraïne, Finland en Roemenië. In de publicaties die ik heb geanalyseerd van veteranenorganisaties of van sympathisantengroeperingen worden vaak contacten met Vlaamse wapenbroeders vermeld, maar ik had tot dusver niet de mogelijkheid mijn bevindingen te toetsen aan Vlaamse bronnen, en dat was de reden voor mijn *EHRI*-beurs.

CegeSoma: Hoe bent u gestart hier in Brussel, wat waren uw eerste stappen ?

S. Werther: Ik had het geluk mijn bezoek aan het CegeSoma te kunnen beginnen met een ontmoeting met prof. Bruno De Wever (universiteit van Gent), een van de belangrijkste experts voor dit onderwerp. Prof. De Wever was graag bereid mijn werkhypothese te bespreken en hij gaf me aanwijzingen over hoe ik mijn onderzoek kon beginnen en naar welke bronnen ik moest op zoek gaan. Dit was zeer nuttig, gezien de immense hoeveelheid aan beschikbaar materiaal. Dirk Luyten (Cegesoma) was de dagen daarna ook een grote steun: hij beantwoordde talloze vragen en liet me kennismaken met de eigenheden van het Belgisch sociaal en politiek bestel. Ik had ook een vruchtbaar gesprek met Nico Wouters, directeur van het CegeSoma, over mogelijke toekomstige samenwerking. Tijdens mijn onderzoekverblijf heb ik vervolgens de belangrijkste publicaties van Vlaamse *SS*-veteranen, namelijk Berkenkruis en Periodiek Contact, bijgezocht en heb deze deels geanalyseerd. Ik heb ook de gelegenheid gehad andere relevante bronnen in te kijken, onder andere over Waalse *SS*-veteranen. Om mijn gegevens te kunnen vergelijken heb ik het onderzoek toegespitst op de periode na 1990 en op vier hoofdonderwerpen die ik ook al had geïdentificeerd bij mijn studie over de Scandinavische en Duitse veteranen: a) het verhaal van de Europese *Waffen-SS*-veteranen; b) het vestigen, rechtvaardigen en openbaar gedenken van *Waffen-SS* begraafplaatsen en gedenktekens, vooral in Oost-Europa c) het discours over oorlogsmisdaden en de Holocaust, en d) de overdracht van de *Waffen-SS*-fakkel aan de jongere generatie.

CegeSoma: Het is uiteraard te vroeg om nu al definitieve resultaten voor te leggen, maar kan u toch al iets kwijt over de eerste bevindingen ?

S. Werther: Het lot van de Vlaamse veteranen verschilt in meerdere opzichten van dat van hun Noorse en Deense wapenbroeders. Zo willen ze bijvoorbeeld aanspraak maken op de dubbele slachtofferrol van verraders en separatisten die zijn overgeleverd aan de "Belgische onderdrukker". Het aandeel Vlaamse *Waffen-SS*-veteranen die duurzame genootschappen hebben gevormd is ook veel groter en ze hebben een onevenwichtig grote publieke aanwezigheid kunnen behouden. Er zijn echter ook talrijke gelijkenissen tussen de verschillende groeperingen, zoals de regelmatige verwijzing naar Europa, die ook wel verspreid is in de media van de Vlaamse veteranen, ondanks hun eerder nationalistisch profiel. Andere gezamenlijke karakteristieken zijn de nadruk op een collectieve slachtofferrol en de wens om de geschiedenis te herschrijven.

Een ander belangrijk aspect van het onderzoek betreft het herinneringswerk van de *SS*-veteranen in de post-Sovjetruimte. West-Europese veteranen en hun supporters waren er vlug bij om gebruik te maken van de nieuwe kansen die zich aandienen na de gebeurtenissen van 1990-1991. Ze organiseerden pelgrimstochten naar Oost-Europese slagvelden en begraafplaatsen, ze namen deel aan Estse, Letse en Hongaarse herdenkingsactiviteiten voor "vrijheidsstrijders" en ze richtten gedenktekens op voor zichzelf. Zo hebben Noorse en Vlaamse veteranen bijvoorbeeld gedenktekens opgericht in Krasnoje Selo, nabij Sint-Petersburg, waarbij beide groepen schijnbaar dezelfde Russische contacten en kanalen hebben gebruikt om hun project op poten te zetten. Ook in Vaivara (Estland) vinden we vandaag zij aan zij gedenksteden voor Deense, Noorse en Vlaamse *Waffen-SS* eenheden.

CegeSoma: U bent een EHRI-fellow, dus we nemen aan dat de Jodenvervolgung en Holocaust belangrijke thema's zijn in uw onderzoek. Kan u daarover iets zeggen ?

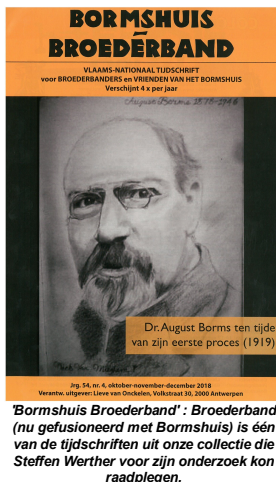
S. Werther: Het uitsluiten – maar niet noodzakelijk ontkennen – van oorlogsmisdaden en de Holocaust is een belangrijk aspect, zo niet de grondslag van het herinneringswerk van de veteranen. De racistische elementen van de *SS*-ideologie en het moorddadige antisemitisme werden genegeerd of uitgevlakt. Woordvoerders van de veteranen benadrukken daarentegen het idealisme van de Europese *Waffen-SS*'ers en hun militaire heldendaden, en zetten tegelijk de wreedheden die werden begaan door de geallieerden in de verf om zichzelf een slachtofferrol toe te bedelen.

Het was voor veteranen in België en Scandinavië eenvoudig om de Holocaust weg te laten uit hun verhaal omdat de voormalige *Waffen-SS*'ers werden vervolgd voor indiensttreding bij de vijand, en niet zozeer voor hun betrokkenheid bij oorlogsmisdaden die in de processen slechts aan bod kwamen indien ze in het thuisland van de betrokkene zelf waren begaan. Publieke afkeuring en sociale uitsluiting van de veteranen werden tot in de jaren 1980 gerechtvaardigd met de beschuldiging van verraad, en de deelname van niet-Duitse *Waffen-SS*'ers aan de Holocaust werd pas tijdens de laatste decennia een thema. Na 1990 konden de veteranen terugvallen op het feit dat in delen van de post-Sovjet ruimte – zoals Stefan Troebst het stelt – "de Goelag de Holocaust overtreft", waardoor een klimaat ontstond waarin de morele les van de Holocaust – die tot dan breed gedragen werd in het Westen – opnieuw werd gemarginaliseerd.

CegeSoma: En wat met de Vlaamse specificiteit ?

S. Werther: In het geval van Vlaanderen kunnen in dit verband interessante verschillen worden vastgesteld bij de veteranenbewegingen. Berkenkruis, spreekbuis van het Sint Maartenfonds, vertoont heel wat overeenkomsten met de media van de veteranen in andere delen van Europa en legt de nadruk op de wreedheden die werden begaan door de vijand eerder dan de Holocaust-beschuldigingen rechtstreeks te weerspreken. Periodiek Contact, de publicatie van Hertog Jan van Brabant kiest daarentegen voor een andere aanpak: bijna elk nummer van het tijdschrift ontkent actieve deelname aan de Holocaust.

CegeSoma: We wensen u veel succes met het verdere onderzoek en kijken uit naar de gepubliceerde resultaten.

2019: een feestelijk jaar in het CegeSoma!

Het is vijftig jaar geleden dat in 1969 zes enthousiaste jonge onderzoekers een groep vormde en begonnen aan een pionierswerk over de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog... Het Navorsings- en Studiecentrum voor de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog (NCWOII), de voorganger van het CegeSoma, was geboren! In 1969 verscheen ook het eerste nummer van het *Belgisch tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, dat sinds 2011 wordt uitgegeven door het CegeSoma/Rijksarchief. Op de avond van 3 september 1944, 75 jaar geleden, werd Brussel bevrijd door de Britse troepen, vergezeld door de Belgen in de Brigade Piron.

We vieren in 2019 dus drie historische verjaardagen!

Gedurende dit feestjaar plant het CegeSoma/Rijksarchief een reeks activiteiten, evenementen en uitgaven van boeken.

Op het menu:

- De vernieuwing van de CegeSoma website naar een thematische website die, zo hopen we, nog beter aan uw noden en verwachtingen zal voldoen.
- **Op 20 maart**, de tweede 'Bijeenkomst Publieksgeschiedenis bij het CegeSoma' met Anne Cornet en Enika Ngongo over de impact van de Eerste Wereldoorlog in koloniale context.
- **Op 25 april**, in het kader van het project *UGESCO*, een namiddagconferentie over *crowdsourcing* inclusief een praktische toepassing hiervan met 's avonds een *editathon** over het thema 'Brussel tijdens de Tweede Wereldoorlog'.
- **Op 3 juni**, een dag bestemd voor Franstalige heemkundige kringen over het thema: "Van bevrijding naar overwinning: een kijk op lokale geschiedenis".
- **Op 17 juni**, een dag bestemd voor Nederlandstalige heemkundige kringen over hetzelfde thema.
- **In de herfst**, de uitgave van twee nieuwe werken in onze verzameling 'Steden in oorlog' bij la Renaissance du Livre: "*La Wallonie libérée*" en "*Bruxelles, ville libérée*".
- **Op 3 oktober 2019**, voorstelling en debat over de resultaten van het *TRANSMEMO* project (in de Senaat).
- **In december**, een studiedag gewijd aan 50 jaar CegeSoma en aan 75 Bevrijding, waar het themanummer van het BTNG, '75 jaar geschiedenis van WO2' zal worden gepresenteerd.
- En, als voorsmaakje voor volgend jaar: **in de lente van 2020**, de uitgave van een bronnengids over verzetsgeschiedenis, volgens dezelfde formule als het in 2017 verschenen *Was opa een nazi?*

Bevrijding van Brussel door de geallieerden, september 1944, Beeld nr. 29474, © Rijksarchief.

Naast al deze evenementen nodigt het CegeSoma u ook uit voor zijn Bijeenkomsten Publieksgeschiedenis, de dag gewijd aan jonge afgestudeerden en voor de vele andere activiteiten.

Om nog maar te zwijgen van het online platform "*BelgiumWWII*" waar nog steeds nieuwe bijdragen en artikelen worden toegevoegd.

* Een *editathon* is een schrijfbijeenkomst waar artikels over een thema, onderwerp of specifieke content worden gemaakt, gewijzigd en herzien.

◀ [Terug](#) ▶